

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 52, hösten 2017

Strandjordtunga (Geoglossum littorale) är en rödlistad svamp. Förra hösten hittade Per och Sonja Darell många exemplar av den vid Stråkens strand i såväl Alvesta som Växjö kommun. Den är endast känd från några lokaler i Kronobergs och Jönköpings län samt en lokal i Danmark.

Foto: Ulf Jansson

<http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/>

Styrelsen

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta 0472-106 37

Sekreterare

Britt Ask Rydgård

Åkarvägen 39

342 33 Alvesta 0472-480 77

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51

342 34 Alvesta 0472-134 11

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk 0472-711 13

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 34 Alvesta 0472-129 19

Johan Marand

Mörhult Västregård

342 52 Vislanda 076-146 09 36

Stefan Bjärnberg

Blädingevägen 8

342 36 Alvesta 070-595 40 93

Suppleanter

Björn Martinsson

Åkarvägen 35

342 33 Alvesta 076-162 21 46

Anna Gilius

Mäster Osbecks väg 4

342 34 Alvesta 070-686 00 68

Styrelsens gemensamma e-postadress:

alvestanatur@gmail.com

Höstens program

Källexkursion

Lördagen den 7 oktober, kl 10:00

Denna lördag gör vi en rejäl rundtur genom och Alvesta och Växjö kommuner i jakt på intressanta källor och de växter som trivs vid dem. Våra ciceroner är Roland Bengtsson och Lars-Göran Svensson.

Vi beräknas vara tillbaka i Växjö (där det gemensamma programmet avslutas) ca kl 16.

För den som vill förbereda sig: Sök på ”Källor i Småland och på Öland” och gå till sidan från Länsstyrelsen i Jönköping, där man kan ladda ner länsrapporten för Kronobergs län (bilaga långt ner på sidan), Jönköpings eller Kalmar län.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Växjö och Alvesta

Samling: Folkets hus, Alvesta

Medtag: Matsäck för hela dagen (lunch och fika), stövlar samt lupp om du har och vill titta närmre på mossor vid källorna.

Kontakt: Roland, 070-557 11 13 och Lars-Göran, 070-308 01 49.

Skogsföredrag

Tisdagen den 14 november kl 18:30

Mer än halva Sverige är täckt av skog, men det har ändå aldrig funnits så lite av den biologiskt rika naturskogen som det gör idag. Malin Sahlin, som jobbar som sakkunnig i skogsfrågor på Naturskyddsföreningen, föreläser och svarar på frågor. Dessutom tar vi upp lokala skogsfrågor.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Växjö och Alvesta

Lokal: Sigfridssalen på IOGT-NTO, Vattentorget i Växjö

Samling: Vi samlas på Allbotorget för samåkning och åker därifrån kl 18:00.

Kontakt: Eva Malmberg, 073-084 60 45 och Uno Pettersson, 070-588 56 14.

Sista inlämning till fototävlingen!

Lördagen den 31 december 23:59

Vi hoppas att du haft någon trevlig stund vid Salen under året och vill dela med dig av dina upplevelser genom några av dina foton.

För att delta i tävlingen skickar du dina fotofiler till alvestanatur@gmail.com. Filstorleken ska vara 2–10 MB och du *måste* bifoga en ifylld bilaga med uppgifter om fotograf och plats samt eventuella personer som syns i bilderna. Bilagan finns länkad på webbsidan nedan.

Läs mer: <http://alvesta.naturskyddsforeningen.se/fototavling/>

Soppkväll i Kulturkällaren

Måndagen den 29 januari 2018 kl 18:30

Vinnarna i fototävlingen utses av juryn någon vecka innan vår myskväll med soppa. Vinnarna presenteras och de får visa sina bilder innan de får sina priser. Juryn består av Anders Olsson (utställningsansvarig på Alvesta kommuns utställningshall) och Björn Martinsson (från Naturskyddsföreningens styrelse).

Som vanligt inleder vi januariträffen med soppa och för att hålla spänningen på topp har vi också ett mycket intressant föredrag innan prisutdelningen.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta

Plats: Kulturkällaren, Alvesta. Pris: 80 kr för soppa. Ta gärna med jämna pengar!

Kontakt: **Anmäl senast den 25 januari** att du kommer, till alvestanatur@gmail.com eller Karin Sahlström 0472-106 37.

Filmvisning i februari 2018

The Borneo Case – en film om urfolks utsatthet och skövling av regnskog kommer att visas någon gång i februari.

Arrangör: Naturskyddsföreningen Växjö och Alvesta

Övrigt: Se vår webbplats för mer information, efter nyår!

Kretsstämman

Tisdagen den 6 mars 2018, kl 18:30

Som vanligt har vi kretsstämman (årsmöte) i början av mars. Ingen anmälan!

- Stämmoförhandlingar
- Kaffe/te med tilltugg
- Föredrag (innehållet presenteras i annonsen)

Arrangör: Naturskyddsföreningen Alvesta

Plats: Kulturkällaren, Alvesta (Ny lokal för kretsstämman!)

Aktuellt kring kommunens planförslag

Text: Britt Ask Rydgård och Per Darell

Detaljplan för del av Horgenäs 1:6, Ulvön

Eftersom Mark- och miljööverdomstolen inte gett kommunen prövningstillstånd, så gäller inte kommunens detaljplan. Dock har nu en ny ansökan lämnats in till kommen om förhandsbesked för bebyggande av endast fyra tomter. Då krävs nämligen inte någon detaljplan.

Alvesta kommun har lämnat ett positivt förhandsbesked (nämndbeslut den 30 maj 2017). Detta beslut har Naturskyddsföreningen överklagat till Länsstyrelsen, eftersom byggnationen skulle vara ett ingrepp i Åsnens strandområde, vilket kommer att beröra natur- och friluftsintressen eftersom tomterna ligger precis intill strandskyddat område.

Byggnationen kommer också att kräva insatser av kommunen i form av vägar, avlopp, vatten etc vilket inte är en god hushållning. Det är bättre att bygga där det redan finns sådan service.

Fördjupad översiktsplan för Alvesta tätort

I maj kom en ny version av den fördjupade översiktsplanen för Alvesta tätort och föreningen har skickat in en ny skrivelse till kommunen innan den nya remisstidens utgång (den finns på vår webbplats). Vi anser i korthet att kommunen främst skall satsa på fyra områden för natur och friluftsliv:

Spåningslanda runt stallet och gravfälten. Området kräver viss skötsel för att utveckla naturkvaliteterna med lövskogen (främst hassel, ek och lönn) och ängsbetesmarkerna. Mycket angeläget är det att barr- och strandskogarnas kvalitet höjs. En riktig barrskog har flera tusen fler arter än den normala produktions-skogen. Det är också mycket viktigt att nybyggnation inte inkräktar på Spåningslandas friluftsområde.

På **Kloster** är det avgörande för naturvärdet att ekarna inte avverkas. Det unika med ekarna på Kloster är det stora antalet äldre ekar varav många jätteekar. De kommer att få mycket hög biologisk mångfald i framtiden. Det är angeläget att trevliga promenadslingor anläggs som gör området populärt bland alvestabor och turister.

Tillsammans är området med **Hagaparken** (inklusive ekarna på gamla dansbanan), **tallskogen** och **Västermad** en unik tillgång inne i samhället. Park, tallskog av naturskogskaraktär och fågelområde – allt inom promenadavstånd från tätorten.

Sjölyckan och dess promenadstråk är också en tillgång inom tätorten och dess naturvärde är mycket stort då Engaholms naturvårdsområde ligger i dess förlängning

Dessa fyra områden är en så stor tillgång i tätorten att det inte får byggas där. Det minskar upplevelsen av natur och också den biologiska mångfalden. Kommunen skall i stället ge prioritet för att utveckla den biologiska mångfalden och rekreativsmöjligheterna. Vi ser fram emot en plan för varje område med denna inriktning.

Vilda blommors dag firades i Spåningslanda

Text och foto: Per Darell

Vi var 20 personer varav sex barn på upptäcktsfärd. Den fina hästhagen vid gravfältet visade sig ha rikligt med blommor som ängsskallra, ängsvädd, jungfrulin, gulmåra, ärenpris, stor blåklocka och teveronika. Vårt besök blev dock inte så långvarigt där då vi blev alltmer uppvaktade av hästarna. Någon bastardsvärmare, som annars gillar ängsvädd, lyckades vi inte få se. Vid gården intill gravfältet, Mellangården, beundrade vi också de stora träden: riktigt grova lönnar, ekar och en mäktig sälg.

Sedan gick vi en stig genom en granplantering. Här fanns rester av ängsflora bland annat jungfrulin och vid vägkanten intill parkeringen vid elljusspåret fanns flera intressanta blommor. God hjälp att hitta nya arter fick vi av barnen som gick före och spanade. Där fanns slättegubbe som tidigare var vanlig i jordbrukslandskapet. Idag är den rödlistad som sårbar (VU). Runt parkeringsplatsen har man tidigare sett slätterfibbla (VU) och grönvit nattviol.

Vi fikade vid sjön och där visade och berättade Roland Bengtsson om de växter som fanns vid strandkanten och i sjön. Vi hittade bland andra kabbleka och kråklöver.

På vägen hem visade Birger Linnér sin fantastiska gräsmatta som genom 40 års skötsel nu är en fin äng med backsippa, ängsskallra, darrgräs, slättegubbar och många andra arter.

Rik flora på "Birgers äng".

Foto: Per Darell

Klä sig miljövänligt?

Text: Britt Ask Rydgård

Vid det här laget vet de flesta hur man ska ändra sin kost i mer hållbar riktning både för miljön och hälsan – det gäller att minska på animaliskt protein och öka det växtbaserade, att äta mycket grönsaker, frukt och bär och anpassa detta efter säsong. Det finns också väl kända miljömärkningar att leta efter. Däremot har det inte varit helt klart hur man väljer kläder på ett hållbart sätt.

På senare år har forskningsfynd presenterats, som ger oss lite vägledning och delvis motsäger det vi tidigare lärt oss. I år har särskilt forskaren Sandra Roos doktorsavhandling gett oss nya fakta.

Vi köper i genomsnitt 13 kg kläder och hemtextilier per person och år. Tillverkningen är mycket energi- och vattenkrävande.

Konsten att tvätta

Exempelvis har hon funnit att tvätten utgör en mycket liten del av ett klädesplaggs miljöbelastning (3 %) sett till dess hela livscykel. Det är tillverkningen av fibrerna (15 %) samt produktion (inklusive färgning) av tyg och plagg (55 %) som ger mest miljöpåverkan.

Detta betyder att man generellt ska tvätta kläder i så låg temperatur som möjligt. Om en låg tvättemperatur leder till att plagget inte känns riktigt rent och därför tvättas oftare, så slits det fortare och kommer därför att kasseras efter kortare tids användning än det annars skulle gjort. Rådet är alltså att tvätta i tillräckligt varmt vatten för att plagget ska bli ordentligt rent. Däremot ska man kritiskt granska sina plagg innan de slentrianmässigt slängs i tvättkorgen –vädring räcker kanske för att man ska kunna skjuta upp tvätten en dag?

Även torktumling sliter på kläderna, så har man möjlighet att hängtorka tvätten inomhus eller utomhus så förlänger det också plaggens livslängd.

Val av fibrer

Inställningen till fleeceplagg har ju förändrats, från att de bedömts som ett bra sätt att återvinna pet-flaskor till att de är en gräslig utsläppskälla av mikroplaster

till sjöar och vattendrag via tvättvattnet även om mycket samlas upp i reningsverken. Man har nu också funnit att det inte bara är den luddiga fleecen som är boven, utan alla typer av polyestertyger släpper ifrån sig mikroplast.

Bomull är ju en ren naturfiber, men kräver otroligt mycket vatten och ofta bekämpningsmedel under odlingen, vilket gör den mindre lämplig ur miljösynpunkt. Lin och hampa är betydligt skonsammare mot miljön.

En medelväg mellan plaster (polyester och polyamider (nylon)) och naturfibrer är sk regenatfibrer, dvs fibrer som tillverkas på kemisk väg från växtråvara i form av cellulosa från träd (t ex gran) eller bambu. Minst miljöpåverkande är *lyocell* (varumärket *Tencel*), som alltså är bättre än *viskos* och *modal*.

Sammanfattande råd

- De mest miljövänliga plaggen hänger redan i din garderob – använd dem under hela deras livslängd!
- Sköt om plaggen väl och när det behövs, så tvätta i tillräckligt hög temperatur för att de ska bli rena och se fräscha ut.
- När du ändå måste köpa nya kläder/hemtextilier, försök hitta sådant som har lång livslängd. Leta efter välgjorda plagg och textilier som du tror att du trivs med och kommer att använda i flera år.
- När du handlar: Ta dig till affären på ett miljövänligt sätt med cykel eller via kollektivtrafiken. Att handla via webben är också bra.
- Välj plagg/hemtextilier av fibrer som är tillverkade av naturliga eller bearbetade växtfibrer (lyocell (tencel), viskos, lin, hampa, bomull) eller djurfibrer (ylle, siden); inte olja.
- Om du köper bomullsplagg, välj plagg med någon typ av miljömärkning och rättvisemärkning. Riktigt miljövänlig bomull finns inte.
- Se till att urvuxna plagg återanvänds. Än så länge saknas dessvärre bra metoder för materialåtervinning av textilier.

Källor

Björkqvist, Anita; *Kampen mot mikroplasterna*, artikel ur Råd & rön nr 6, 2017.

Kärnstrand, Moa *Klimatsmartare att slita längre på kläderna än att återanvända dem*, artikel ur DN 2017-08-05

Ryberg, Jonas; *Så påverkar dina kläder miljön*, artikel ur Råd & Rön nr 4, 2017.

<http://www.sverigeskonsumenter.se/Stilmedveten/Kategorier/fakta/materialskolan/>, hämtat 2017-08-21

Omställningskonferens i Växjö 6–8 oktober

Text: Lena Lillieblad

Den 6–8 oktober har omställningsrörelsen i Sverige sin årliga konferens. Den här gången äger den rum i Växjö. Omställningsrörelsen verkar för ett mer uthålligt samhälle och livsstil. Omställningsrörelsen grundades i England av Rob Hopkins i det som kallas Transition Network. Omställningsrörelsen grundar sig på sju principer:

- Positiva visioner – Skapa nya berättelser
- Tillgång till god information för välgrundade beslut
- Integration och öppenhet för att inkludera så många som möjligt
- Dela med sig och bilda nätverk
- Bygga motståndskraft (resiliens) för att klara förändringar
- Inre och yttre omställning
- Närhet – Låta grupper och beslut fattas på rätt nivå

Den livsstil många av oss har idag är inte möjlig på lång sikt. Vi dränerar jorden på resurser för att leverera höga kortsiktiga avkastningar av en föda fattig på livsviktiga mineraler och andra näringsämnen. Bomull odlas i varma länder med knappa resurser på vatten. Ett par jeans för några hundralappar förbrukar ca 11 000 liter vatten. Det är en resurs som egentligen inte finns och jeansen byts ut efter ett halvår när modet blivit ett annat. Vi ändrar på jordens klimat genom att utnyttja fossila bränslen som legat bevarade i jorden under långa tider.

Samtidigt som vi förbrukar mer resurser per person än någonsin, så blir vi inte lyckligare och friskare. Den vanligaste orsaken till sjukskrivning är stressrelaterad psykisk ohälsa och förskrivningen av antidepressiva läkemedel är hög. Ett liv med mycket stress är också ofta ett liv med högt resursbehov. Vi åker bil även korta sträckor för att hinna till jobbet, hinna hämta barnen, hinna till träningen. Vi köper halvfabrikat eller färdiglagad mat med ingredienser som vi inte känner igen som mat och av tvivelaktig kvalitet istället för att laga mat från grunden. Vi lämnar allt en vecka eller två och flyger till Thailand eller någon annan avlägsen plats för att få en paus, en kick när vi inte kan få vila och återhämtning hemma.

Vi behöver hitta sätt att leva som är mer uthålliga för miljön och samtidigt gör oss mer uthålliga som människor. Omställningsrörelsen fokuserar inte på enskilda yttre miljöproblem utan tittar även på vårt sätt att tänka och våra inre drivkrafter. Den vill påverka oss att se möjligheter, uppmana oss att bidra med det vi kan och uppmana oss att leva ett enklare liv med mindre stress.

Om Du är intresserad av att diskutera och bidra till omställning till ett hållbart sätt att leva, är Du välkommen att anmäla Ditt deltagande på konferensen:

<http://www.studieframjandet.se/Kurs/Växjö/Omställningskonferens-2017-Globala-mål-Lokala-lösn/644734/>

Miljövänliga veckan, 2–8 oktober

Text och foto: Karin Sahlström

Tvål och duschkräm är de produkter som Naturskyddsföreningen fokuserar allra mest på under årets Miljövänliga vecka. Tvålen har valts eftersom det är en produkt som de flesta använder flera gånger om dagen och som är relativt enkel att hitta som miljömärkt. Det är också en produkt som många kan tänka sig att testa ett nytt märke av och det kan därmed vara en bra inkörsport till att använda fler miljömärkta produkter!

Välj miljömärkt tvål!

Tvål är inte den värsta bland hygienprodukterna, men tvål kan innehålla ämnen som är giftiga för djur och växter som lever i vatten. Tvål kan även innehålla ämnen som är svårnedbrytbara, vilket innebär att de finns kvar i naturen under lång tid.

Tvål innehåller ofta allergiframkallande parfymer. Flytande tvål innehåller vatten och för att den ska ha lång hållbarhet behövs konserveringsmedel, som också kan vara allergiframkallande. Ibland innehåller tvål även ingredienser som kan vara hormonstörande.

Men det finns relativt många miljömärkta tvålar på marknaden; både i livsmedelsaffären och för stor-konsumenter som hotell och offentliga aktörer.

Vill du ha hjälp att hitta de miljömärkta tvålarna? Gå till <http://surfejs.se> och klicka på menyvalet Miljömärkt. Där hittar du säkra alternativ även till andra

Svensken använder i genomsnitt nästan 9 liter flytande tvål och duschkräm om året i hemmet och utanför hemmet.

produktgrupper inom området hygien, så som schampo, handkrämer och deodoranter.

Vill du läsa mer kan du även ta del av ”Vilken tvål ska jag köpa?” från Jönköpings kommun (finns att ladda ner från Jönköpings kommuns webbplats).

Miljövänliga veckan i Alvesta

I vår arbetsgrupp för schyssta badrumsprodukter kommer vi att besöka offentliga och privata inrättningar för att få dem att byta till miljömärkt tvål och om de redan har det – önskar vi att de visar att tvålen är miljömärkt. Naturskyddsföreningen har tagit fram en liten dekal att sätta vid tvålautomaten.

Det kommer att finnas affischer och broschyrer på kommunens bibliotek. De som blir nya medlemmar (kontakta Karin i styrelsen) under denna vecka kommer att få Naturskyddsföreningens Miljömärkta tygkasse! Och i Moheda bibliotek laddar vi för en liten utställning!

Gör din egen läppbalsam

20 g (22 ml) mandelolja eller rapsolja

20 g kakaosmör

15 g bivax (fritt från bekämpningsmedel!)

- Hacka vaxet i småbitar, smält vaxet i vattenbad – smälter vid 60°.
- Hacka kakaosmöret i småbitar och mät upp oljan.
- När vaxet smält: tillsätt oljan och smöret. Rör om!
- Häll upp i små glasburkar eller i begagnade cerathylsor, väl rengjorda!

Höst vid Dansjö gård, oktober 2015

Foto: Stefan Bjärnberg

Vi hoppas på vackra höstdagar och färggranna naturupplevelser även när vi nu går mot mörkare tider. Väl mött i vårt vackra landskap!

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på webbplatsen:

www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900.

Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna).

För hela familjen kostar det 30 kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem!

Naturskyddsföreningen
Alvesta